19.375

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II 19.375

CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

19.375

VASILE GHERASIM

IPOTEȘTII LUI EMINESCU

(Cu prilejul dărâmării casei
unde a copilărit poetul nostru)

Extras din „Călindarul Poporului bucovinean“ pe anul 1925.

CERNĂUȚI, 1924

Tipografia Mitropolitul Silvestru

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Proprietatea Bibliotecii
Universității Iași
II - 19.375

20 FEB. 1951
Biblioteca Universității Iași
ale 15.888

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dr. VASILE GHERASIM

IPOTEȘTII LUI EMINESCU

(Cu prilejul dărâmării casei unde a copilărit poetul nostru)

Extras din „Călindarul Poporului bucovinean" pe anul 1925.

CERNĂUȚI, 1924

Tipografia Mitropolitul Silvestru

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Petreceam vacanţele în Codrul-Voivodesei dela poalele Carpaţilor bucovineni. Departe de lume, nu auziam nimic din ceea ce se petrecea dincolo de hotarul tras de mine între forfoteala zgomotoasă a societăţii noastre şi liniştea dumnezeească a pădurilor. Lumea toată îmi apărea idealizată, căci o priveam prin prizma frumuseţii naturii şi a frumosului pe care îl aflam în cărţi. Intrigile, pasiunile, tendinţele, bune şi rele, ale societăţii omeneşti, la ideia că omul este bun, îşi schimbau pentru mine rostul lor.

Într'o bună zi, factorul poştal, un pitic de băiat, îmi aduce revista „Junimea Literară" din August. Cu nerăbdarea obişnuită despărţesc foile de olaltă. Ochii îmi cad asupra unui titlu împrejmuit cu chenar negru. Un titlu de doliu... Se vestea dispariţia casei dela Ipoteşti. Va să zică s'a întâmplat...

În ziua aceea concepţiunea, pe care mi-o formasem în singurătatea păduratecă, căpătă un timbru mai întunecat. Am iubit acea casă, bătrânească, cu cerdac, mai mult poate decât aceia, despre cari dl. G. Galaction în cartea sa „Viaţa lui Eminescu" (Bibl. „Dimineaţa" No. 12, pag. 6—7) spune că „admiraţia lor este foc de paie", mai mult poate decât aceia cari ştiu numai că „Eminescu s'a născut la Ipoteşti" şi cari deci „dau în genunchi, înaintea eroilor naţionali, numai atunci când e ceas de gălăgie şi de scandal". In „Cultura Poporului" dela Cluj, am încercat, la 20 Ian. 1924, să lămuresc opinia publică despre primejdia surpării acestei case (la dărâmarea ei decătre proprietarul ei, de atunci, d-l Gh. Isăcescu, nici nu mă puteam gândi). Şi atunci încercam să arăt rostul acelei case, propuneam crearea unui muzeu „Mihail Eminescu". Şi nu se poate spune (cum afirmă tot dl. Galaction) că „toţi suntem de vină, dacă biata căsuţă în care a copilărit Eminescu este acum rasă depe faţa pământului". Tot în acel articol, al meu, arătam cum „câţiva idealişti din societatea Botoşanilor de astăzi" i-au oferit, fără reuşită, d-lui Gh. Isăcescu „un preţ de cumpărare-vânzare"; că s'a încercat a se expropria terenul cu casa, în baza legii agrare — deasemeni fără succes, deoarece însăşi legea agrară prevede într'un articol al său că se pot expropria pentru scopuri culturale numai terenuri necădite. Articolul meu a rămas neobservat decătre

cei ce puteau face ceva. Inițiativa bunilor Botoșăneni a rămas fără ecou. Și, astăzi trebuie să plângem pe ruinele acelui lăcaș în jurul căruia și în care s'au țesut cele mai gingașe vise ale acelui copil genial care privea lumea aceasta cu „ochii plini de suferinți ce îi lăsară din bătrâni, părinții din părinți".

Însă sacrilegiul s'a săvârșit. Proprietarul de acuma al Ipoteștilor (D-rul Papadopol) a pus să se dărâme această casă, care pentru cei câțiva, despre care vorbește și d-l Galaction, era un loc de pioasă închinare în fața amintirii genialității. Ceeace s'a făcut, acum nu se mai poate desface.

Casa în care a copilărit Eminescu.

S'ar putea doar clădi pe acel loc altă casă, după chipul acelei vechi. Dar, ea n'o mai fi niciodată aceea ce ar fi fost cea veche.

Deaceea m'am hotărît să vorbesc în cele ce urmează nu despre casa din Ipotești, ci despre însiși Ipoteștii copilăriei lui Eminescu.

Cam la 10 chilometri depărtare de orașul Botoșani, dacă apuci dela șoseaua ce duce spre Dorohoi, la stânga, pe un drum destul de bun peste câmp, ajungi într'un loc de unde, depe vârful unui deal, poți vedea în vale și pe o mică colină un mândru sat, cu case curate și cu pomete în preajma lor. La marginea satului se află o mică biserică de lemn, iar lângă biserică se vedea în toamna anului 1923 — când am fost pe acolo — din depărtare o casă mare, însă cu mult mai neîngrijită decât celelalte căsuțe țărănești.

Acolo e moşia Ipoteşti. Ea a devenit proprietatea lui Gheorghe Eminovici, tatăl lui Eminescu, prin anii 1849—50. Acest Gh. Eminovici, fiu de ţăran din Călineştii lui Cuparencu din Bucovina, prin muncă, spirit de iniţiativă, stăruinţă, ajunse să poată arenda o moşie (Durneştii, pe malul Prutului, vezi C. Botez, Omagiu 32.) şi să-şi cumpere o casă în Botoşani (astăzi „Sindicatul agricol“ din calea Naţională No. 179).

Pe timpul, când se născu poetul (data e necunoscută — în nici o condică din Tribunalul din Botoşani n'am putut-o afla), Gh. Eminovici cumpără moşia Ipoteşti dela un oarecare Hurmuzachi [1]), moşie care împreună cu satul Ipoteşti are

Mormintele părinţilor lui Eminescu.

o întindere de „288 fălci moldoveneşti“. E deci totatât de posibil că pe această moşie s'a născut poetul, pe cât e de probabil că dânsul s'a născut în Botoşani. Rămâne în seama viitorului să se lămurească acest lucru. Moşia Ipoteşti însă intrând în posesiunea lui Gh. Eminovici, un om înzestrat cu remarcabile calităţi de agricultor, începu să înflorească. Cine-o poate spune dacă nu sunt reminiscenţe din anii copilăriei admirabilele versuri ale poetului din poezia „Sara pe deal“ (publ. în „Conv. Lit.“ din 1 Iulie 1885):

Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele'l urc', stelele scapără'n cale,
Apele plâng clar izvorând în fântâne;
— — — — — — — — —

[1]) D-l L. Morariu în „Glasul Bucovinei“ No. 1156 din 1922 ne spune: „evident dela Constantin Hurmuzachi (1811—1869) fiul cel mai mare al lui Doxachi din Cernauca noastră“.

Nourii curg, raze-a lor şiruri despică,
Streşine vechi casele'n lună ridică,
Scârţâie'n vânt cumpâna dela fântână,
Valea-i în fum, fluere murmură'n stână;

Şi osteniţi oameni cu coasă'n spinare
Vin dela câmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechiu umple cu glasul lui sara...

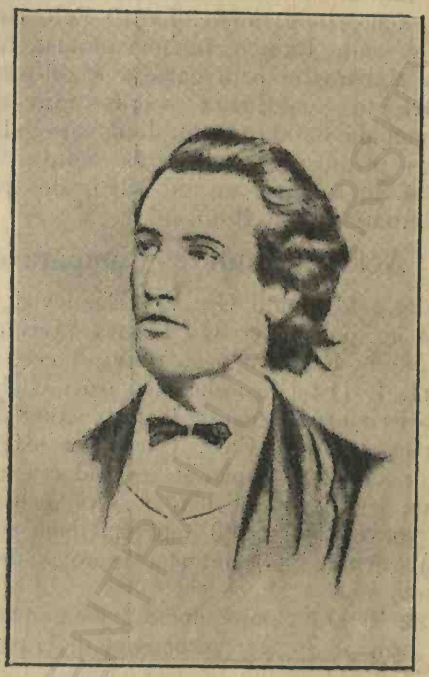

M. Eminescu, la 19 ani.

Un lucru însă e ştiut: poetul şi-a petrecut acolo anii copilăriei sale, acolo a primit cele mai gingaşe impresii şi acolo copilul Eminescu se simţea atât de bine. Din Cernăuţi dela şcoală, dânsul la Ipoteşti a fugit, şi numai energia tatălui său de era în stare să-l facă a se întoarce iarăşi în oraşul străin. Acolo, la Ipoteşti, Eminescu, încă în copilărie, i-a cunoscut pe aceia pe care a înţeles să-i iubească cu atâta foc, pe acei „osteniţi oameni“ dela ţară. Şi atâtea îl legau pe micul poet de această moşie — poet chiar atunci, căci ştia să viseze prin umbra pădurii, care şi ea „îl iubea atât de mult“ [1])...

[1]) Vezi poezia »O rămâi«.

Situaţia materială a lui Gh. Eminovici însă, cu toate sforţările depuse, nu devenea mai bună. Capetele familiei se înmulţeau [1]) pe an ce trecea. Mai târziu trimiţându-şi copiii la şcoli, în străinătate şi la Bucureşti, putem înţelege strâmtoarea în care ajunse bătrânul. Despre aceasta aflăm ştire prin epistolele poetului trimise dela Viena şi Berlin.

Bietul bătrân simpatic, nemaiputând-o învârti altfel, se vede silit a-şi vinde moşia. La 10 Februarie 1878, după moartea soţiei sale Raluca, încheie contractul de vânzare cu Cristachi Marinovici prin care se stabileşte că cele 288 de fălci intră în posesiunea susnumitului cumpărător în schimbul sumei de 8200 (opt mii două sute galbeni austriaci).

Mai jos urmează transcrierea actului amintit, transcriere făcută, în toamna anului 1923, de subsemnatul în archiva Tribunalului din Botoşani.

Act de Vindere-Cumpărare [2]).

Intre subsemnaţii Gheorge Eminovici, proprietar domiciliat în Ipoteşti, şi D-l Cristea Marinovici, proprietar domiciliat în Botoşani, s'au convenit cele ce urmează.

Art. 1. D-l Gheorghe Eminovici vinde şi d-l Cristea Marinovici cumpără moşia Ipoteşti situată în distr. Botoşani plassa Targ. Com. Cucorani, astfel precum D-l vânzător asta-zi o stăpâneşte cu pădurea şi toate acaretele aflătoare pe ea fără nici o rezervă pentru vânzător cu preţul convenit de 8200 (opt mii două sute galbeni austriaci) calculaţi pe o întindere aproximativă de 288 fălci moldoveneşti.

Art. 2. D-l cumpărător are facultatea de a măsura moşia prin un inginer recunoscut de Guvern pe cheltuiala Dniei Sale. Dacă din această măsurătoare ar rezulta o diferenţă în minus sau în plus se va scădea sau se va adauge preţul după raportul de 8200 galbeni asupra 288 fălci.

Această operaţiune trebueşte să fie finită până la una Noembrie 1878 şi nu poate împiedeca plata ratelor stipulate mai jos. Preţul se va achita în modul următor:

Art. 3. Acum la facerea acestuia s'au primit de d-l Gh. Eminovici 2000 # (două mii Galbeni).

D-l Cristea Marinovici se obligă a plăti 2000 # adică două mii Galbeni la una Mai 1878 şi restul de 4200 #, patru mii două sute galbeni, D-l Cumpărător este obligat a-l plăti la una Noembre 1878.

---

[1]) Gheorghe şi Raluca Eminovici fură dăruiţi de Pronie cu 11 copii (vezi L. Morariu „Frăţinii Eminescu" 1923).

[2]) S'a păstrat ortografia originalului.

Art. 4. Moşia fiind vândută liberă de orice sarcină hipotecară, D-l vânzător se obligă a rădica imediat inscripţiunea hipotecară luată în favoarea D-lui Gh. Urzică pe suma de 1200 #. Asemenea se obligă a şterge inscripţiunea luată în favoarea D-nei Aglaia Drogli pentru suma de 2000 # din porţiunea a doua a preţului ce i se va plăti.

Art. 5 Dacă D-l vânzător nu ar reuşi a şterge sarcina pentru înzestrarea D-nei Drogli, D-l Cumpărător va fi în drept a reţine din rata plătitoare la una Noembre 1878 suma de 2200 # două mii două sute galbeni pentru care bani va plăti dobânda de 10% pe an.

Dacă nici după trecerea de un an dela una Nbre 1878 nu s'ar fi operat ştergerea care mai sus s'a citat, D-l Cumpărător va avea facultatea de a depune aceşti bani la Cassa de depunere sau a-i reţinea în mânele sale până la ştergere fără a fi obligat a bonifica pentru ei altă dobândă decât acea plătită de Cassa de depunere şi Consemnaţiuni.

Art. 6. D-l Cumpărător devine proprietarul Moşiei imediat după semnarea acestui act. Cu toate acestea D-l vânzător se va bucura de toate veniturile şi resursele Moşiei până la 23 Aprilie 1879 pentru care va bonifica D-l Cristea Marinovici 450 # patru sute cincizeci de Galbini austriaci ce se vor scădea din ultima rată de 4200 #.

Art. 7. Toate impositele şi dările către Stat, Judeciu sau comună se vor plăti de D-l Gh. Eminovici până la una Aprilie 1879.

Art. 8. D-l Gheorghe Eminovici se obligă a preda toate acaretile D-lui Cristea Marinovici în starea în care se află în present.

Art. 9. D-l vânzător de astăzi-înainte nu va avea nici un amestec în pădure, având numai dreptul a lua 16 şesesprezece stânjeni de lemne din taetura cum urmează astă-zi, osebit pari, nuele şi haragi pentru trebuinţa moşiei.

Art. 10. Toate cheltuelile causate prin presenta vindere sînt în sarcina Cumpărătorului.

Art. 11. Acest act format în mod autentic va avea puterea unui titlu executoriu fără altă judecată.

Art. 12. Odată cu semnarea actului present D-l vânzător a tradat D-lui Cumpărător toate actele vechi şi noui de proprietate.

Făcut în dublu exemplare astă-zi 10 Februariu în oraşul Botoşani, Anul 1878.

ROMÂNIA
Tribunalul Judeţ. Botoşani.

D-l Gheorghe Eminovici şi Christachi Marinovici prezentându-se astă-zi în persoană înaintea Tribunalului au declarat că acest act care li s'a cetit din cuvânt în cuvânt este semnat de D-lor şi făcut cu voinţa şi consimţământul D-lor Sale.

Văzând Art. 1171 C. Civil.

Dă autenticitate acestui Act făcut în două exemplare. Timbrul Autenticităţii se alătureză.

Anul 1878 luna Februariu în 10 zile.

p. Grefier **Carp** (ss).

Nr. 86 Reg. Autentic.

Acest Act de Vindere-Cumpărare s'au transmis astăzi în zece Februare Anul 1878 în virtutea Ordonanţei presidenţiale de astăzi zece Februarie 1878 pentru cari se certifică de subsemnatul Grefier.

Grefier **Cam** (?) Am primit un esemplar

Gh. Eminovici (ss).
Detu *Marinovici* (ss).

Din momentul acesta moşia Ipoteştilor — cele 288 de fălci împreună cu drăgălaşul sat cu acelaş nume, cu casa şi biserica, lângă cari dorm somnul de veci tatăl şi mama lui Eminescu — intră în alte mâni de oameni. Proprietarii de mai târziu ai acelor câmpii ce se întind pe dealuri şi văi într'o admirabilă armonie, au fost lipsiţi de simţul de pietate faţă de nişte relicvii naţionale. Ipoteştii? Eminescu? Ce-atâta vorbă? Se cer fapte? Da... A venit şi fapta: Casa copilăriei lui Eminescu a fost dărâmată.

Intr'un număr al „Adevărului Literar“ (An. V, Nr. 195) d-l Paul I. Papadopol deschide fără cruţare rana celor îndureraţi de „fapta“ dela Ipoteşti, prin enumărarea atâtor şi atâtor neglijenţe, atâtor şi atâtor impietăţi. La Mirceşti, la Humuleşti, la Câmpina, la Galaţi se surpă monumente naţionale. Da, desigur... Celor ce o înţeleg, le sângerează inimile. Iar alţii gonesc în automobile după putere şi averi.

Cernăuţi, Septemvrie 1924.

BIBLIOTECA

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

985

Biblioteca
Fac. de Filol., Filos., Psih.-Ped., Ist.-Geog

II B

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY